

Napoleon, de beste film die nooit is gemaakt

Het scenario voor de beste film aller tijden ligt klaar, maar vermoedelijk zal geen mens Napoleon ooit zien. Wie het betreurt dat regisseur Stanley Kubrick (1928-1999) het epos niet kon opnemen, zal zich tevreden moeten stellen met een nieuw boek vol details.

Kubrick (op de set van Dr. Strangelove in 1964) had alle details van 'zijn' film over Napoleon minutieus uitgewerkt. © Getty Images

Begin jaren '70 was Stanley Kubrick vol goede moed. „Ik verwacht de beste film aller tijden te maken”, schreef hij op 20 oktober 1971 zelfverzekerd in zijn dagboek. De regisseur van meesterwerken als Paths of Glory, 2001: A Space Odyssey en A Clockwork Orange was toen al jaren bezig om zijn lievelingsproject van de grond te krijgen: zijn visie op het leven van Napoleon, met wie hij zich duidelijk verwant voelde. Kubrick gedroeg zich op zijn filmsets immers vaak als een alleenheerser.

De in Engeland wonende Amerikaan wilde, perfectionist als hij was, nooit iets aan het toeval overlaten. Voor zijn epos over Napoleon vertoonde zijn voorbereiding obsessieve trekjes.

Zo verzamelde hij elk boek dat over het leven van de Franse veldheer was verschenen. Alles wilde hij weten, elk detail achtte hij belangrijk om een zo realistisch mogelijke filmbiografie te maken. Van de talrijke veldslagen moest vastgesteld worden wat op die bewuste dagen de weersgesteldheid was. Ook onderzocht Kubrick waarom Napoleon Bonaparte met zijn onoverwinnelijke leger tijdens zijn veldtocht in Rusland zo'n smadelijke nederlaag leed. Kwam het misschien omdat de cavaleriepaarden hoefijzers droegen, die niet bestand waren tegen het Russische klimaat?

Genie

De fascinatie van de filmmaker voor Napoleon wordt uitgebreid geanalyseerd in het nieuwe boek Stanley Kubrick's Napoleon: The Greatest Movie Never Made. Tot in de kleinste details beschrijft het boek de jarenlange voorbereiding van Kubrick en zijn medewerkers. In de ogen van Kubrick was Napoleon een genie, maar ook iemand die ten onder ging aan grootheidswaan. „Was hij een schaker of een gokker?”, vat

de regisseur samen, die ook gefascineerd was door de zelfdestructieve kant van de Franse legende.

Gedurende zijn voorbereiding benaderde Kubrick talrijke acteurs voor de titelrol van zijn ambitieuze productie, die een geschat budget had van 5 miljoen dollar (tegenwoordig ruim 100 miljoen). Alec Guinness, Laurence Olivier, Ian Holm, David Hemmings en zelfs Jack Nicholson kwamen wat hem betreft in aanmerking. Voor de rol van de eerste liefde van Napoleon, Josephine, had Kubrick een tijdlang Audrey Hepburn op het oog.

Lees verder onder de foto

Stanley Kubrick's Napoleon: The Greatest Movie Never Made © PR

Duizenden soldaten

Ook had hij alle locaties al gekozen. De veldslagen konden niet meer op de originele plaatsen worden gefilmd, omdat er vaak gebouwen waren neergezet. Kubrick was van plan om naar Roemenië uit te wijken, waar hij de beschikking zou krijgen over dertigduizend soldaten uit het nationale leger. Met militaire precisie wilde Kubrick, die ook films over de Eerste Wereldoorlog en Vietnam had gemaakt, al het oorlogsgeweld reconstrueren.

Dat er naar schatting al honderden speelfilms en tv-series over Napoleon waren gemaakt, deed Kubrick niet. Hij had alles gezien en was niet onder de indruk geraakt. Zelfs de klassieker van Abel Gance uit 1927, een epos van vijfenhalf uur, kon hem niet bekoren. „Te saai en historisch totaal niet correct.”

Lees verder onder de foto

Stanley Kubrick's Napoleon: The Greatest Movie Never Made © PR

Koudwatervrees

Toch werd een andere productie over Napoleon het filmplan van Kubrick fataal. Waterloo (1970), met Rod Steiger in de hoofdrol, was eerder klaar, maar werd een gevoelige flop in de bioscoop. De Amerikaanse filmmaatschappijen kregen opeens koudwatervrees. Kubricks film was met alle geplande opnames op meerdere locaties te duur om risico's mee te lopen. Maar Kubrick wilde geen concessies doen om zijn film commercieel aantrekkelijker te maken. Zo verdween zijn mogelijke meesterwerk in een bureaulade.

Zal het 147 pagina's tellende scenario ooit nog worden verfilmd? Geruchten duiken af en toe op. Regisseur Ang Lee (Brokeback Mountain) is een paar keer genoemd, maar ook dat plan is nooit gerealiseerd. Ook van Steven Spielbergs voornemen om een miniserie van het scenario te laten maken, is niets meer vernomen. Zo is er voor de filmliefhebber maar één optie: zelf het scenario van Kubrick lezen en er vervolgens een film bij verzinnen.

Stanley Kubrick's Napoleon: The Greatest Movie Never Made is uitgegeven door Taschen.